

Tia-Pauliina Ahokangas – Johanna Kanto

Idis 5–6

Opettajan oma työkirja

Tässä pdf-tiedostossa on mukana kirjasta seuraavat näytteet:

- Sisällysluettelo
- Idis-kirjojen idea
- Näin otat Idiksen käyttöön

Tutustu kirjaan
verkkokaupassamme

SISÄLLYS

TERVEHDYS OPETTAJA	7
IDIS-KIRJOJEN IDEA	8
NÄIN OTAT IDIKSEN KÄYTTÖÖN	9
Kirjan rakenne ja osat.....	9
Idis-vuosikello ja ilmiöt.....	9
Tarkistuslista.....	10
Ilmiöjaksoaukeamat.....	11
Ideointi.....	12
Suunnittelu.....	12
Dokumentointi.....	12
Ota nämä asiat huomioon.....	13
Aloita opetuksen suunnittelu oppilaslähtöisesti.....	13
LÄHTEET	14
IDIS-VUOSIKELLO 5-6 · LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN TAVOITTEET	15
5. LUOKKA	19
Tarkistuslista	20
Ilmiöjaksoaukeamat	
Ilmiö 1: Minä ja toimiva arki yhteisössä.....	56
Ideointi.....	58
Suunnittelu.....	60
Dokumentointi.....	64
Ilmiö 2: Minä ja kulttuuri.....	66
Ideointi.....	68
Suunnittelu.....	70
Dokumentointi.....	74
Ilmiö 3: Minä, media ja yhteiskunta.....	76
Ideointi.....	78
Suunnittelu.....	80
Dokumentointi.....	86
Ilmiö 4: Minä tutkin ja toimin.....	88
Ideointi.....	90
Suunnittelu.....	92
Dokumentointi.....	96

6. LUOKKA	99
Tarkistuslista	100
Ilmiöjaksoaukeamat	
Ilmiö 1: Minä ja toimiva arki yhteisössä.....	138
<i>Ideointi</i>	140
<i>Suunnittelu</i>	142
<i>Dokumentointi</i>	146
Ilmiö 2: Minä ja kulttuuri.....	148
<i>Ideointi</i>	150
<i>Suunnittelu</i>	152
<i>Dokumentointi</i>	156
Ilmiö 3: Minä, media ja yhteiskunta.....	158
<i>Ideointi</i>	160
<i>Suunnittelu</i>	162
<i>Dokumentointi</i>	168
Ilmiö 4: Minä tutkin ja toimin.....	170
<i>Ideointi</i>	172
<i>Suunnittelu</i>	174
<i>Dokumentointi</i>	178
 Liitteet	 180

IDIS-KIRJOJEN IDEA

Siitä lähtien kun uudet opetussuunnitelmat tulivat voimaan, koulujen ja esiopetusyksiköiden toimintakulttuuri on ollut muutoksessa. Tutkimuksen mukaan toimintakulttuurin kehittämisessä ja opetussuunnitelmien käyttöönotossa on tärkeää rohkaista yhteisön jäseniä yhteistyöhön ja osallistaa opettajia. Lisäksi tärkeäksi koetaan yhteistyötaidot, yhteiset tavoitteet, lukuvuosi- tai vuosisuunnitelmat sekä pedagoginen johtaminen ja opetussuunnitelmien vieminen käytäntöön. (Saarinen ym. 2019, 4, 88, 125–126.) Kehittämismyönteinen ilmapiiri auttaa saavuttamaan opetussuunnitelmien sisällölliset tavoitteet (Venäläinen ym. 2020, 3).

Idis-kirjojen ideana on tarjota väline opettajien väliselle yhteistyölle ja pedagogiselle johtamiselle. Opetussuunnitelman tavoitteet, sisällöt ja hyvän osaamisen kriteerit on Idiksissä jäsennelty selkeään, ymmärrettävään ja opettajaystävälliseen muotoon. Materiaalista hahmottuvat konkreettisesti lapsen oppimisen, osaamisen ja taitojen polut vuosiluokalta toiselle. Kirjat ohjaavat yhteisöä yhteisten tavoitteiden ja yhteissuunnittelun äärelle. Lisäksi Idiksien ympärillä käytävien yhteisten keskustelujen ansiosta yhteisöt voivat kehittää yhtenäistä toimintakulttuuria esiopetuksesta perusopetuksen kuudennelle luokalle asti.

Käytännön työelämästä kantautuu opettajien kertomuksia työn vaativuudesta, kiireestä ja opetussuunnitelman toteuttamisen haasteellisuudesta. Tätä tunnetta tukevat myös tutkimustulokset. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tutkimuksen (Venäläinen ym. 2020, 4) mukaan opetussuunnitelmien sisällöllisten tavoitteiden saavuttamista esiopetusyksiköissä ja kouluissa estävät kiire, vähäinen yhteinen keskustelu sekä opetussuunnitelmien abstraktit ja idealistiset tavoitteet. Lisäksi opetussuunnitelma koetaan liian laajaksi, vaikeaselkoiseksi ja monimutkaiseksi.

Laaja-alaisen osaamisen ja oppiainejakoisuuden yhdistäminen on osoittautunut haasteelliseksi perusopetuksen kehittämisessä. Kokonaisuuden syvällisempi hallinta vaatisi lisää opettajien yhteistä keskustelua ja hyvien käytänteiden jakamista. Opettajat kokevat, että valmisteluun ja suunnitteluun ei ole varattu riittävästi aikaa. Tämä aiheuttaa kiireen tunteen. On todettu, että työn hektisyys heikentää henkilöstön uudistamis- ja kehittämismotivaatiota. (Saarinen ym. 2019, 4–5, 94; Venäläinen

ym. 2020, 4–6.) Organisaatiopsykologi Pekka Järvinen (2001) peräänkuuluttaa toimivan työyhteisön mallissaan työn perustehtävän kirkastamista. Työntekijöiden tulee tietää, mitä heiltä odotetaan ja mitä heidän tulee saada aikaan. Selkeyttämällä työn tavoitteita voidaan tukea työyhteisön toimivuutta, yhteisen toimintakulttuurin kehittämistä ja työmotivaatiota. (Järvinen 2001, 27–38.)

Idis-kirjojen tavoitteena on selkeyttää opetussuunnitelman sisältöä ja tuoda se lähemmäksi käytännön opetusarkea. Idis-kirjat ovat opettajan työväline, joka kirkastaa opetustyön tavoitteita ja tekee näkyväksi sekä oppiaineiden väliset että oppiaineiden ja laaja-alaisen osaamisen väliset yhteydet. Tarkoituksena on, että Idisten avulla opetustyön suunnittelu onnistuu helpommin. Idikset luovat pohjan opettajien väliselle yhteiselle keskustelulle ja ohjaavat suoraan konkreettisen ideoinnin äärelle. Parhaimmillaan Idikset innostavat onnistumisiin ja tuovat motivaatiota työn kehittämiseen.

Opetuksen järjestäjä voi tukea opettajan hyvinvointia ja työssä jaksamista eri tavoin. Kiirettä ja kiireen tuntua voi lievittää resursoinnilla, työn organisoinnilla, ajankäytön suunnittelulla ja yhteistyöllä. (Venäläinen ym. 2020, 4–6.) Kaiken kehittämisen ja opetuksen suunnittelun keskellä opettajien hyvinvoinnista on pidettävä huolta. Idikset tukevat ja vahvistavat opettajien tunnetta omasta osaamisesta ja työn hallittavuudesta, siitä, että omaa työtä pystyy hallitsemaan. Tämä tunne on keskeinen tekijä motivaation, itseohjautuvuuden ja voimautumisen vahvistamisessa. Myös itsenäisyys, yhteisöön liittyminen, auttaminen ja autetuksi tuleminen, toiveikkaus sekä työn tuoma kokemus työn merkityksellisyydestä helpottavat opettajan työtä. (Mm. Deci & Ryan 2000, Martela 2014, Isokorpi 2013.)

Idis-kirjat rohkaisevat valitsemaan oppimateriaaleja oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden mukaisesti sekä rajaamaan opetuksen sisältöjä ja siten myös työtä. Idikset ohjaavat opettajia yhteistyöhön, yhteisiin keskusteluihin ja innostavaan ideointiin. Tämä tukee yhteisöön liittymisen ja auttamisen tarpeita. Tällä tavalla työmotivaatio virittyy ja toiveikkaus sekä kokemus työn merkityksellisyydestä vahvistuu. Parhaimmillaan Idikset tukevat opettajien työssä jaksamista sekä myönteistä, merkityksellistä ja toiveikasta kokemusta työarjesta.

NÄIN OTAT IDIKSEN KÄYTTÖÖN

KIRJAN RAKENNE JA OSAT

Edessäsi on materiaali, joka jäsentelee opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältää lukuvuoden ajalle. Tämä kirja on suunnattu 5. ja 6. vuosiluokan opetukseen. Lisäksi

saatavilla ovat omat työkirjat esiopetukseen ja alkuopetukseen sekä vuosiluokille 3–4.

IDIS-VUOSIKELLO JA ILMIÖT

Idis-vuosikello tiivistää laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Vuosiluokkien 3–6 yhteinen Idis-vuosikello on sivuilla 16–17.

Idis-vuosikello on jaettu neljään ilmiöön:

Ilmiöihin on koottu kaikki valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden (2014) sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Jokainen ilmiö koostuu kahdesta osuudesta: minä-osuudesta ja vaihtuvasta teemasta.

Minä-osuus sisältää laaja-alaisen osaamisen tavoitteista henkilökohtaiseen kasvuun, kehitykseen, oppimiseen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät teemat. Opetussuunnitelmien mukaan (EOPS 2014, 17–19, POPS 2014, 20–24) on tärkeää rohkaista lapsia arvostamaan itseään, tunnistamaan erityislaatuista vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa. Minä-osuus toistuu jokaisessa ilmiössä hieman eri painoituksin. Oppimisen havainnointi, suunnittelu, ohjaus ja arviointi on huomioitu siten, että niihin liittyvät tavoitteet toistuvat jokaisen ilmiön minä-osuudessa.

Minä-osuuden lisäksi jokaisessa ilmiössä on *vaihtuva teema*. Lukuvuoden alussa ilmiönä on toimiva arki yhteisössä. Nimensä mukaisesti ajatuksena on, että ilmiön tavoitteiden kautta arki saadaan lukuvuoden alussa sujuvaksi yhteisössä ja lähiympäristössä. Lokakuun lopulla taas siirrytään tutkimaan ja tuottamaan monipuolisesti kulttuurin teemoja. Kevätlukukauden alkaessa sukellaan ihmisenä olemisen, yhteiskunnan ja median aiheiden pariin. Ilmiö on ajateltu toteutuvan muita pidempänä kokonaisuutena, jolloin aikaa aiheiden käsittelyyn jää riittävästi. Lukuvuoden lopuksi tutkitaan ja toimitaan. Pienimuotoiset tiedonhankintatehtävät ohjaavat oppimista kohti kesää.

Lukuvuoden ilmiöt rakentuvat monipuolisesti laaja-alaisen osaamisen tavoitteista. Idis-vuosikellossa on ensin laaja-alaisen osaamisen numero (L1–L7) ja sen perässä lyhyesti osaamisen tavoite. Tummennetut tekstit ovat esiopetuksen ja koko alakoulun kattavia, yhteisiä laaja-alaisia tavoitteita. Ilman tummennusta olevat tekstit koskevat joko koko alakoulua tai vuosiluokkia 3–6. Muistin virkistykseksi opetussuunnitelmista tutut laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden otsikot on koottu vuosikellon oikeaan alareunaan.

Jotta laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat käytännön työssä, oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt on rytmitetty tukemaan laaja-alaista osaamista. Ajatuksena on, että mikäli rytmität opetuksesi ehdotetun rakenteen mukaan, lähes kaikki ilmiön laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täyttyvät oppiaineiden kautta. Ilmiöihin on etsitty oppiaineista aina kyseiseen ilmiöön liittyvät tavoitteet ja sisällöt.

TARKISTUSLISTA

Tarkistuslistasta löydät opetus suunnitelman tavoitteet ja opettavat sisällöt. Viidennen vuosiluokan tarkistuslista alkaa sivulta 20 ja kuudennen vuosiluokan sivulta 100.

5. VUOSILUOKAN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

VUOROVAIKUTUS (KOKO VUODEN AJAN, ILMIO 2 JA ILMIO 3)

- harjoittelee erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viestimistä
  - toimii erilaisissa ryhmissä
  - opettelee vahvistamaan viestintää ja vuorovaikutusta
    - ▷ tarkastelee sanallisen ja sanattoman viestinnän eroja
    - ▷ opettelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan
      - käyttää dramman keinoja, ilmeitä, eleitä ja koko kehoa
    - ▷ osaa käyttää kokonaisilmäisyyden keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen
    - ▷ osallistuu draamatoimintaan
      - äänenkäyttöharjoitukset
      - draamaharjoitukset
      - draamaleikit
    - ▷ suunnittelee ja toteuttaa esityksen yhdessä ryhmän kanssa
  - harjoittelee vuorovaikutustaitoja erilaisissa viestintätilanteissa
    - ▷ harjoittelee haastattelutaitoja haastattelutilanteissa
    - ▷ harjoittelee väittelyä ja toimimaan väittelytilanteissa
    - harjoittelee ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteitään
    - opettelee tulkitsemaan toisten mielipiteitä
    - ▷ harjoittelee viestintää monimedialaisissa vuorovaikutustilanteissa
    - kehittää kriittisyyttään viestijänä ja viestien vastaanottajana

Arviointi

- osaa antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS (KOKO VUODEN AJAN, ILMIO 1, ILMIO 2, ILMIO 3 JA ILMIO 4)

- lukee ja kuuntelee monimuotoisia ikätasolleen sopivia eri tekstilajien tekstejä yksin ja ryhmässä
  - lukee sujuvasti erilaisia tekstejä
    - ▷ lukee sovitut kokonaiset teokset
      - omavalintainen ja yhteisesti valittu lapsille suunnattu kirjallisuus
      - lasten ja nuorten klassikkokirjat
    - ▷ käännetty kirjallisuus
    - ▷ kotimainen kirjallisuus
    - ▷ kertomus
    - ▷ näytelmän käsikirjoitus
    - ▷ runo
    - ▷ uutinen
    - ▷ mielipidekirjoitus
    - ▷ arvostelu
    - ▷ mediatekstit ja kuvat
      - tarkastelee kuvien merkitystä
      - harjoittelee media-kriittisyyttä vertailemalla mediatekstejä ja kuvia
    - ▷ tietoteksti
    - ▷ muut tekstit

20

Tarkistuslista on koostettu oppiaineittain. Kaikki oppiaineet on värikoodattu ilmiöittäin tavoitteiden ja sisältöjen osalta. Värikoodi viittaa tavoitteiden ja sisältöjen toteutusajankohtaan. Jos teksti on esimerkiksi painettu sinisellä, on tarkoituksena toteuttaa tavoitteet ja sisällöt sinisessä Minä ja kulttuuri -ilmiössä.

musta teksti = toteutuu koko vuoden ajan

keltainen teksti = toteutuu ilmiössä 1 **Minä ja toimiva arki yhteisössä**

sininen teksti = toteutuu ilmiössä 2 **Minä ja kulttuuri**

violetti teksti = toteutuu ilmiössä 3 **Minä, yhteiskunta ja media**

vihreä teksti = toteutuu ilmiössä 4 **Minä tutkin ja toimin**

Tarkistuslistassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt on jäsennetty opettajaystävällisesti. Esimerkiksi suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielinä ja kirjallisuus on ryhmitelty samojen opetusta ohjaavien otsikoiden alle. Niitä ovat vuorovaikutus, lukeminen ja kirjallisuus, kirjoittaminen, kielitieto sekä kieli ja kulttuuri. Oppiaineiden tarkistuslistojen otsikoinnit ja jäsentely toistuvat vuosiluokasta toiseen samanlaisena. Tämä mahdollistaa oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen vertailun eri vuosiluokkien välillä. Lisäksi otsikointi ja jäsentely auttavat eri oppiaineiden vertailua vuosiluokan sisällä (esim. suomen kieli ja kirjallisuus vs. suomi toisena kielinä ja kirjallisuus sekä evankelisluterilainen uskonto vs. elämäkatsomustieto).

ILMIÖJAKSOAUKEAMAT

TOIMIVA ARKI YHTEISÖSSÄ

L2, L3 yhteiset säännöt, ryhmän toimintatavat, luottamus (3–6. lk.)

L3 yhteisen hyväntehtävän toteutus, viihtyisyys, innuus (3–6. lk.)

L3 ajattelulla

L3 turvallisen lääkityksen toteuttaminen pyörällisen ja juokseliikenteessä, sunn- ja suojatunnukset (koko alakoulu), turvallisuuteen liittyvä symboli (3–6. lk.)

L3 vaaratilanteet ja niissä toimiminen

L4 riisat tekemispöytä (leiköt, kirjat, peilit, elokuvat, musiikki, numeroinen informaatio)

L4 moninaisten, ikä- ja kielitaidon sopivien tekstien tulkitus, tuottaminen ja arviointi (koko alakoulu: lehdet, kirjat, peilit, elokuvat, musiikki, numeroinen informaatio)

L4 kirjallisen kielitaidon (3–6. lk.)

L4, L5 tekni- ja kirjasto- ja verkkoteknologian käyttö (3–6. lk.)

L5 terveelliset työskentelyasemat ja sopivan pituiset työpäivät (koko alakoulu)

L6 vastu omaista tekemisestä (koko alakoulu)

L6, L7 ryhmässä toimiminen, yhteistyö

L7 onnistuneen, vaikuttamisen, vastuunkanto, demokraattinen toiminta, päätöksentekijä (oppilaskunta, kerho- ja ympäristötoiminta)

L7 riisat käsittely ja esittämisen esittämisen (3–6. lk.)

L7 kestävä kehitys ja tulevaisuus: omat tiedot myönteisten muutosten puolesta

MINÄ

L1 oman oppimisen ja edistymisen havaitseminen

L1 opintoihin liittyvä välinen: opiskelun tavoitteet (koko alakoulu), työtavat ja ajattelutavat (3–6. lk.)

L1, L2 vahvuuden ja kehittämistarpeiden (3–6. lk.) tunnistaminen

L1 ovaaminen

L1 oppimisprosessin havaitseminen: suunnittelu, tavoitteet, työskentely ja edistymisen arviointi (koko alakoulu)

L1 onnistuneita tekemisiä (3–6. lk.)

L2, L3, L4, L5 myönteisten vuorovaikutusten, yhteistyön, sosiaalisten taitojen (3–6. lk.)

L2, L3, L4, L5 monipuoliset itsensä ilmaisun tavat

L5 tekstin tuottaminen ja käsittely

L5 vuorovaikutus tieto- ja viestintäteknologian välityksellä

L5 tietä- ja viestintäteknologia tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa (3–6. lk.)

L6 järjestelmällinen, pitkäjänteinen, situkas työskentely-aktiivisuus, yritteliisyys (3–6. lk.)

L6 toisten hyväksi toimiminen (3–6. lk., kunnittaminen, vertaustarvotte, tukopuolitoiminta, yhteistyöharjoitukset)

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

VUOROVAIKUTUS

- vuorovaikutustilanteissa viestittäminen
- arviointi

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS

- monimuotoiset tekstit: käännetty kirjallisuus
- tekstien piirteet
- lukukokemusten jakaminen
- luetun ymmärtäminen
- arviointi

KIRJOITTAMINEN

- käsinkirjoitus ja näppäintaidot
- tuottaminen: kuvaus
- tekstille tyypillisen kielen käyttäminen: kuvaava teksti
- kirjoittamisprosessi vaiheittain: pieni ja iso alkukirjan, yhdyssanat
- oikeinkirjoitus: isot ja pienet alkukirjain, lopetusmerkit, yhdyssanat
- arviointi

KIELITIEDO

- sanojen sävy- ja merkityserot: synonyymit, kielikuvat
- sanojen merkitys ja muoto: nominit
- käsitteet: virke, lopetusmerkit, lause, lauseenjäsenet
- kielitiedon käsitteet puheessa

SUOMI TOISEN KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

VUOROVAIKUTUS

- vuorovaikutusharjoitukset
- ilmaisuvälineet: tuottaa suullisia tekstejä, kertominen, kuvailu, keskustelu
- kuuntelu
- puhuminen
- sanalliset ja ei-sanalliset ilmaisun keinot
- sanavarasto
- arviointi

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS

- monimuotoiset tekstit: kaunokirjallisuus
- tekstilajien tuntemus
- lukukokemusten jakaminen
- luetun ymmärtäminen
- kirjasto
- arviointi

KIRJOITTAMINEN

- kirjoittaa käsin ja sähköisillä välineillä
- tuottaminen: kuvaileva teksti
- kirjoitusprosessi: tekstin tuottaminen kuvien pohjalta
- oikeinkirjoitus: kirjoitetun kielen normit
- arviointi

KIELITIEDO

- sanavarasto
- merkitykset ja hierarkiat: sanat, synonyymit, sanonnat, sanaluokat
- kielen rakenteet: virkkeiden merkitys, lauseen pääjäsenet

MATEMATIIKKA

AJATTELUN TAITOT, TYÖSKENTELY, LASKUJÄRJESTYS JA ONGELMANRATKAISU, LIKIARVOT

LUVUT JA LASKUTOIMITUKSET

- 0–1 000 000, kymmenjärjestelmä
- kertominen 10:llä ja 100:lla, kymmenes- ja sadasosat, muunnokset
- negatiiviset ja positiiviset kokonaisluvut

YHTEEN- JA VÄHENNYSLASKU

KERTOLASKU

- kertolaskut 1–10

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

- Raamatun keskeiset kertomukset
- Raamatun rakenne
- luterilaisuuden opit

YHTEISKUNTAOPPI*

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

VASTUULLINEN VAIKUTTAMINEN

- vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä toimiminen: demokraattinen päätöksentekö, vaikuttamisen pelisäännöt, toimintatavat ja keinot

LIIKUNTA

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

TAITOJEN HARJOITTELU

- liikumistaidot
- väliseenkäsitteelliset taidot
- fysiset ominaisuudet: nopeus, kestävyys, testit ja mittaukset
- Moveit-mittaus syyskuun loppuun mennessä
- huom. uinti

MUSIIKKI

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

MUSISOINTI JA TAITOJEN HARJOITTELU

- laulamien
- musisointi: keho-soittimet, rytmi-soittimet

YMPÄRISTÖOPPI

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

LÄHIYMPÄRISTÖ

- turvataidot
- luonnossa ja ympäristössä liikkuminen: jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet
- uusitutvat ja uusitutmaton luonnonvarat

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

HYVÄ ELÄMÄ

- keskustelu- ja kuuntelutaidot
- eettiset periaatteet arjen tilanteissa: vapaus ja vastuu, valinnat, arvot

HISTORIA*

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

ESHISTORIAALINEN AIKA JA SIVILISAATION SYNTY

- käsitellään: metsästäys- ja pyyntikulttuurit, sivilisaation synty, maanviljelykulttuurin synty
- tapahtumien ajoittaminen: aikakausi Suomessa ja maailmalla, esihistoriallisen ja historiallisen ajan erot

KUVATAIDE

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

TAITOJEN HARJOITTELU

- värikontrastit, väriharmoniat, perspektiivit
- tekniikat, materiaalit: piirtäminen, maalaaminen

KÄSITVÖ

LÄHTÖKOHDAT JA TYÖSKENTELY

SUUNNITTELU, TAITOJEN HARJOITTELU, DOKUMENTOINTI JA ARVIOINTI

- huomioi vähintään yhdessä työssä kokonainen käsityön prosessi kaikkine työvälineineen (suunnittelu, valmistaminen, dokumentointi, arviointi)

Idis-kirjoissa laaja-alaisen oppimisen tavoitteet kietoutuvat oppiaineiden kanssa ilmiöjaksoiksi. Kullekin vuosiluokalle on neljä ilmiöjaksoa, jotka on numeroitu 1–4. Ilmiöjaksot on esitetty omilla aukeamillaan. Viidennen vuosiluokan ilmiöjaksoaukeamat alkavat sivuilta 56, 66, 76 ja 88 ja kuudennen vuosiluokan sivuilta 138, 148, 158 ja 170.

Ilmiöjaksot on suunniteltu toteutettavaksi numerojärjestyksessä, mutta opettaja tai yhteisö voi toteuttaa ne haluamassaan järjestyksessä. Tällöin on tärkeää sopia yhdessä jaksojen järjestyksestä. Kirjassa esitetyssä järjestyksessä toteutettuna ilmiöjaksot sisältävät lukuvuodelle tuttuja elementtejä. Näin Idis-kirjat tulevat osaksi opettajan työarkea ja tukevat lukuvuodesta toiseen samassa ajankohdassa käsiteltäviä sisältöjä. Tällaisia ovat esimerkiksi syyslukukauden alussa ryhmäytämisen, liikenteen ja turvataitojen sisällöt sekä kevatlukukauden alussa käsiteltävä sanomalehti viikko. Toivomme, että ratkaisumme avulla Idis-kirjojen käyttöönotto olisi opettajille mahdollisimman luontevaa.

Ilmiöjaksoaukeamat esittelevät opetettavat sisällöt lyhyesti avainsanojen avulla oppiaineittain. Avainsanat mahdollistavat oppiaineiden sisältöjen kevyen vertailun. Näin havaitset helposti myös oppiaineiden väliset yhteydet suoraan ilmiöjaksoaukeamalta. Lisäksi avainsanat viittaavat oppiaineiden tarkempiin tavoitteisiin ja sisältöihin, jotka löydät tarkistuslistasta.

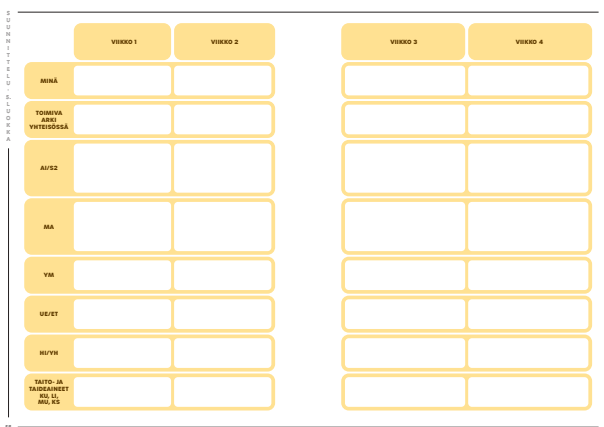
IDEOINTI

Ideointi sivu, jossa on kaksi suurta tyhjää laatikkoa. Vasemman laatikon yläkulmassa on teksti "IDEOITA". Oikean laatikon yläkulmassa on teksti "MATERIAALIT JA LINKKIVINKIT". Oikean laatikon alareunassa on pienempi tyhjä laatikko, jonka yläreunassa on teksti "MUISTA NÄMÄ!". Sivun reunat on koristeltu keltaisilla viivoilla.

Ilmiökokonaisuuteen kuuluu ideointisivuja. Ne tukevat opetuksen suunnittelua. Näille sivuille voit kirjata esimerkiksi opetuskokonaisuuksiin liittyviä ideoitasi, www-sivujen osoitteita, materiaalien nimiä, kirjallisuutta ja muita tärkeitä asioita. Ideointisivut luovat pohjaa varsinaiselle suunnittelulle.

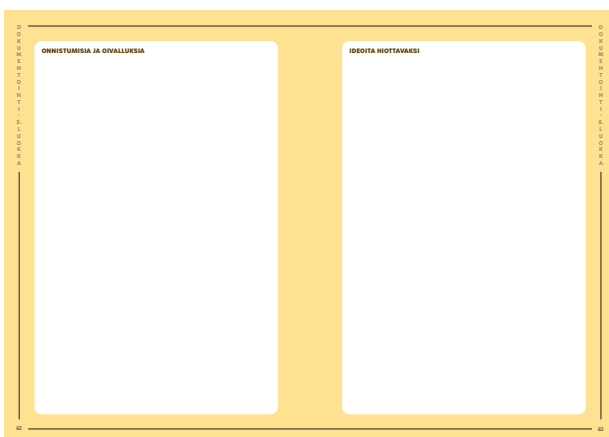
SUUNNITTELU

Suunnittelu sivu, jossa on neljä viikkoa (VIIKKO 1, VIIKKO 2, VIIKKO 3, VIIKKO 4) ja kahdeksan osuutta (MINÄ, TOIMIVA OSIO YHTEISÖSSÄ, AIVS, AA, YH, UET, HUVA, SAITO- JA TARKISTUKSET MIELELLI MIELE). Sivun reunat on koristeltu keltaisilla viivoilla.

Jokaiseen ilmiökokonaisuuteen kuuluu suunnitelmasivuja, joihin voit suunnitella omaa työtäsi. Suunnitelma-alueen yläosassa on ruudut sekä ilmiön laaja-alaisen osaamisen minä-osuudelle että teemaosuudelle. Näihin ruutuihin voit kirjoittaa Idis-vuosikellosta (s. 16–17) valitsemasi laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suunnittelun kohteena olevalle viikolle. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden alle kirjataan oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä, jotka tukevat valitsemiasi laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Oppiaineiden kokonaisuutta voit tarkastella niin ilmiöjaksoalueamilta kuin myös vuosiluokan tarkistuslistasta. Käytä tarkistuslistaa apunasi ja tee listan alkuun merkintä, kun olet ottanut listan kohdan suunnitelmaasi. Käyttämällä suunnitelmasivuja esitellyllä tavalla saat luotua oppimisesta kokonaisvaltaista ja ilmiöihin pohjautuvaa.

DOKUMENTOINTI

Dokumentointi sivu, jossa on kaksi suurta tyhjää laatikkoa. Vasemman laatikon yläkulmassa on teksti "ONNISTUMISIA JA OIVALLUKSIA". Oikean laatikon yläkulmassa on teksti "IDEOITA NIOTAVAKSI". Sivun reunat on koristeltu keltaisilla viivoilla.

Ilmiökokonaisuuteen kuuluu myös dokumentointisivuja. Näille sivuille voit kirjata jakson aikaisia onnistumisia ja oivalluksia, jaksossa toteutettuja ideoita ja hyväksi havaittuja toimintatapoja, liimata kuvia tehdyistä töistä sekä jatkojalostaa ideoitasi tulevia vuosia varten.